

18/01/2007, כ"ח טבת תשס"ז

דבר המערכת:

אנו שמחים להגיש לכם את הגיליון הראשון לשנת תשס"ז – 2007 של "משמר הסביבה". עיתון אלקטרוני זה הוא פרי שיתוף הפעולה של ארגון "חיים וסביבה" – ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל והקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית בפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן. בכל גיליון נסקור את הפעילות בנושאי סביבה בכנסת, - החל משאלות אשר הועלו על ידי חברי כנסת דרך סקירת ועדות הכנסת ועד תקנות וחקיקה ראשית, בשאיפה לתרום בדרך זו לשיח הסביבתי בישראל.

בגיליון זה נציג בפניכם את חוק "המזהם משלם", שהוא ללא ספק אחת מגולות הכותרת של הפעילות הסביבתית בכנסת בתקופה האחרונה, לצד עדכונים שוטפים משיבות ועדת הפנים והגנת הסביבה, וחדשות נוספות בענייני סביבה. שימו לב לדיווח ממסיבת העיתונאים של "חיים וסביבה" בנושא תקציב המדינה לשנת 2007. אין ספק שהשפעת התקציב, וחוק ההסדרים, על המציאות הסביבתית בישראל הינה מכרעת.

נשמח לשמוע את תגובותיכם, ולקבל הצעות לנושאי כתיבה לגיליונות הבאים. ניתן ליצור קשר

עימנו בדוא"ל: envclinic@gmail.com

בהנאה,

משואה גרין ואלעד דרוקמן, עורכים

סמנכ"ל ארגון חיים וסביבה : נאור ירושלמי	חיים וסביבה, ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל	הפקולטה למשפטים	הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית	צוות מורי הקליניקה : עו"ד חנן מנדל, עו"ד אתי רוזנבלום, ד"ר אורן פריז
naor@sviva.net	sviva@sviva.net , www.sviva.net	אוניברסיטת בר אילן, רמת גן, 52900	envclinic@gmail.com , www.envclinic.org.il	mandelh@mail.biu.ac.il etyros@gmail.com perezo@mail.biu.ac.il

חקיקה ראשית**הצעת חוק "המזהם משלם"****עברה בקריאה טרומית**

הצעת חוק איכות הסביבה (דרכי ענישה) (המזהם משלם) (תיקוני חקיקה), התשס"ו – 2006 עברה בתאריך 19.11.06 בוועדת שרים לענייני חקיקה, ובתאריך 22.11.06 בקריאה טרומית בכנסת, בתמיכתם של 22 ח"כים וללא מתנגדים. על פי הצעת החוק הפרטית של הח"כים דב חנין (חד"ש) ומיכאל מלכיאור (עבודה-מימד), יתוקנו שמונה חוקים שונים שעניינם מניעת זיהום, שמירה על הניקיון, על איכות מי השתייה ומי הים ועל המרחב הציבורי. נוסח הפסקה החדשה שתתווסף לכל אחד מחוקים אלה מטרתו יצירת כלים להענשה כלכלית של מזהמים סביבתיים באופן פרופורציונאלי לנזקים שהם גורמים - או לרווחים שהם גורפים - כתוצאה מהזיהום הסביבתי שיצרו. המנגנון שנקבע בהצעת החוק מספק קווים מנחים לבתי המשפט, אשר יביאו בחשבון את הנזק שנגרם, טובת ההנאה או הרווחים שהושגו על ידי הגורם המזהם, ובכך יעבירו את הנטל מהציבור הרחב אל המזהמים.

הצעת החוק, לדברי ח"כ דב חנין מסמנת את "תחילתה של מהפכה בהתייחסות לסוגיות של זיהום הסביבה בישראל. הגיע הזמן שלא יהיה זה משתלם לזהם את הסביבה". לדברי עו"ד אלונה שפר (קארו) מנכ"ל "חיים וסביבה" – ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל, הצעת החוק תוכל לחולל שינוי דרמטי במצב הסביבתי בישראל, בכך שתשלול את הכדאיות הכלכלית שבפגיעה בסביבה, המסכנת גם את בריאות הציבור.

השר להגנת הסביבה, גדעון עזרא (קדימה), בירך גם הוא על הצעת החוק בעת ההצבעה במליאה: "עבריינות סביבתית פוגעת במשאבי הטבע, גורמת לנזקים קשים לבריאותו ולרווחתו של הציבור, ובמקרים רבים היא נעשית תוך גריפת רווחים אישיים לכיסו של הפרט על חשבון הציבור ועל חשבון הסביבה. לפיכך יש להטיל קנסות גבוהים על עבריינים סביבתיים באופן שישלול את הכדאיות הכלכלית בביצוע עבירות סביבתיות".

הצעת החוק הועברה להמשך החקיקה בוועדת הפנים והגנת הסביבה, בתיאום עם המשרד להגנת הסביבה ומשרד המשפטים. את הצעת החוק יזמו עמותת אזרחים למען סביבה בגליל והקליניקה לצדק סביבתי בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב.

ח"כ מיכאל מלכיאור

ח"כ דב חנין

חקיקת משנה

תקנות למניעת מפגעים
בוועדת הפנים והגנת הסביבה:

בתאריך 14.11.06 התקיימה בוועדת הפנים ואיכות הסביבה בכנסת ישיבה אשר דנה בנושא תקנות למניעת מפגעים: **מניעת זיהום אויר מכלי רכב**. בישיבה נכחו **חברי הוועדה**: היו"ר, ח"כ **ראלב מג'אדלה (עבודה)**, ח"כ **דב חנין (חד"ש)**, ח"כ **שרה מרום-שלו (גיל)** וח"כ **חנא סוויד (חד"ש)**. כמו כן נכחו נציגי המשרד להגנת הסביבה, משרד התחבורה, לשכת עורכי הדין, איגוד יבואני הרכב, ראש האגף לבריאות הציבור וכן נציגת עמותת אדם טבע ודין.

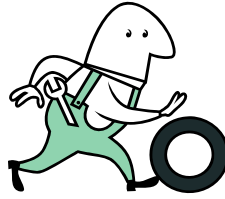
אבי מושל, רכו זיהום אויר מכלי רכב מהמשרד להגנת הסביבה הסביר את מטרת התקנות: החלק הראשון בתקנות מיועד להבטיח שבעלי כלי רכב כבדים כמו משאיות ואוטובוסים, שעומדים בתקינה החדשה האירופית, EURO4, אכן ישתמשו במתקן הקיים כבר ברכבם בהתאם לתקינה, ואשר תפקידו להפחית פליטה של תחמוצות חנקן. כדי שמתקן זה יפעל ויפחית את הפליטה, יש להוסיף לתוכו תוסף מיוחד. נהג של רכב המצויד במתקן יחויב לנהוג ברכב רק כשבתוך המיכל יש את התוסף. התקנות בנושא חלות רק על רכב שבו מותקנת המערכת שעושה שימוש בתוסף (והיא קיימת ברוב הרכבים המיובאים לארץ החל מאוקטובר 2006). החלק השני של התקנות הוא התאמה של ערך הפליטה מרכב, שנבדק בצד הדרך, למדידה האירופית, בשונה מהמצב כיום בו התקינה מקלה יותר.

בישיבה אף הוסבר כי האכיפה תבוצע ע"י המשרד להגנת הסביבה והמשטרה הירוקה. כמו כן, המשטרה הכחולה יכולה לעכב כלי רכב והמשרד להגנת הסביבה הוא זה שמבצע את הבדיקה המקצועית. נקבע, כי אי עמידה בתקנות החדשות יגרור תשלום קנס ע"י הנהג (גובה הקנס יעודכן בהמשך).

לאחר סבב התייחסויות לתקנות החדשות, הן אושרו פה אחד. בשלב הבא, לאחר תיקון ההערות שהועלו, הן יעברו לאישור השר. התקנות טרם פורסמו ברשומות.

לעיון בפרוטוקול הישיבה המלא – [לחצו כאן](#).

”משמר הסביבה”, ינואר 2007

לקראת מחזור צמיגים בוועדת הפנים והגנת הסביבה:

בתאריך 21.11.06 הועלתה בוועדה הצעת חוק לסילוק ומחזור צמיגים התשס"ו-2005. בישיבה נכחו: חברי הוועדה: היו"ר, ח"כ ראלב מג'אדלה (עבודה), ח"כ מיכאל נודלמן (קדימה), ח"כ יעקב מרגי (ש"ס) וכן נציגים רלבנטיים משרדי הממשלה השונים, נציגי יבואני הרכב וארגוני הסביבה. לאחר דיונים רבים, שנתמשכו עוד מהכנסת ה-16, אישרה הוועדה פה אחד את החוק לקריאה שנייה ושלישית. החוק מחייב את יצרני ויבואני הצמיגים בארץ לדאוג למחזורם באופן שמבטיח הגנה על הסביבה (צמצום הטמנה לחלוטין בתוך כמה שנים ומניעת שריפה של הצמיגים).

כשלושה מיליון צמיגים יוצאים משימוש מדי שנה בישראל והופכים לפסולת הגורמת למפגעים סביבתיים קשים: בצמיגים משומשים מצטברים מים המשמשים לדגירת יתושים וכן הם עשויים מחומר דליק שאינו מתכלה ויכול לגרום לשריפות ענק ולזיהום אוויר קשה. החוק קובע חובת דווח של יצרנים ויבואנים ומטיל עונשים כגון קנסות הגבוהים מעלות מחזור צמיג ואף אישום פלילי כנגד העוברים על החוק. הצעת חוק זו החלה כהצעה פרטית של חברי הכנסת מיכאל נודלמן (קדימה), אורי אריאל (מפד"ל), אריה אלדד (מפד"ל) ויורי שטרן (ישראל ביתנו) ב-2005 והצפי הוא כי הצעת החוק תעלה להצבעה בשבועות הקרובים לאחר תיקוני נוסח אחרונים.

לעיון בהצעת החוק קודם התיקונים – לחצו כאן.

לעיון בפרוטוקול הישיבה המלא - לחצו כאן.

יצוין כי בתאריך 11 בינואר התקיימה ישיבה נוספת לדיון בסעיפי החוק (טרם פורסם פרוטוקול).

תקציב המדינה

מדיניות הממשלה לקידום
פיתוח בר קיימא בראי תקציב 2007,
והסתייגויות סביבתיות לתקציב:

בתאריך 6.12.06 הציג ארגון "חיים וסביבה" במסיבת עיתונאים דו"ח כלכלי הבוחן את מדיניות הממשלה לקידום פיתוח בר קיימא בראי תקציב 2007. הדו"ח פורסם מטעם קואליציה של ארגוני סביבה וחברה הפועלת למען פיתוח בר-קיימא, ונכתב ע"י ירמי בן שלום ונגה לבציון-נדן. הדו"ח החדש מצביע על פער עמוק בין החלטת הממשלה משנת 2003 לפיה מדיניות הממשלה תתבסס על עקרונות פיתוח בר-קיימא לבין העובדה כי למדיניות זו אין ביטוי ממשי בתקציב המדינה.

לדברי אלונה שפר (קארו), מנכ"ל "חיים וסביבה", מדינת ישראל נמצאת בפיגור אחרי העולם המערבי בנושא והנזק הנובע מכך הוא כפול: גם פגיעה בבריאות התושבים וגם נזק כלכלי עצום בטווח הארוך, שכן סבסוד ופיתוח טכנולוגיות "ירוקות" כיום יכול לחסוך השקעה בטיפול בנזקים בעתיד. הדו"ח מצביע על השקעה הולכת ופוחתת של הממשלה בתקציבים סביבתיים. כך למשל, תקציב המשרד להגנת הסביבה גדל בקצב של 5% בשנה "על הנייר", אך בפועל שיעור הניצול של התקציב עומד על 60% בלבד. כתוצאה מכך, תקציב המשרד עלול אף לקטון בשנים הבאות.

כותבי הדו"ח הביאו דוגמאות נוספות לבעיות הסביבתיות שבתקציב החדש: ייעול שימוש באנרגיה יכול לחסוך 5 מיליארד ש"ח אך התקציב המיועד לכך עומד על 2 מיליון ש"ח בלבד בתקציב 2007. הדו"ח מראה, כי הממשלה פועלת בכיוונים מנוגדים וסותרים - מצד אחד מעודדת תחבורה ציבורית, דבר המקטין את זיהום הסביבה (רכב הוא הגורם מספר אחד לזיהום האוויר) אך מצד שני מעניקה הטבות שכר למחזיקי רכב פרטי, דבר שמגביר את הכדאיות בבעלות על רכב פרטי והרחבת השימוש ברכב והחמרת זיהום האוויר. דוגמאות אלו ואחרות מבטאות את הבעיה המרכזית לפיה למדינת ישראל אין תכנון ארוך טווח של תקציבה ולא קיימת אסטרטגיה לאומית. מכאן, לדעת כותבי הדו"ח, תפיסת הפיתוח בר הקיימא של מדינת ישראל נשארה בשוליים, והדבר בא לידי ביטוי בתקציב המדינה, שהוא כלי ביטוי מרכזי להעדפותיה הציבוריות של הממשלה. הדו"ח הוצג על-ידי כותביו בישיבה של השדולה הסביבתית-חברתית של הכנסת שהתקיימה ב-26.12.06.

בהמשך למסיבת העיתונאים, ולראשונה בתולדות הכנסת, הוגשו הסתייגויות לתקציב המדינה, המתייחסות להיבטים הסביבתיים בו. את ההסתייגויות הגישה קבוצה של 10 חברי כנסת מהשדולה הסביבתית-חברתית והן מבוססות על הדו"ח הכלכלי שהוכן בארגון חיים וסביבה (ר' לעיל). בין ההסתייגויות העיקריות: תגבור התקציב לפיתוח אנרגיה נקייה, השקעה בחסכון במים ורכישת מים מותפלים, חיזוק מרכזי הערים ופעולות אכיפה במשרד להגנת הסביבה.

למצגת המלאה של חיים וסביבה - [לחצו כאן](#).

לרשימה המלאה של ההסתייגויות שהוגשו - [לחצו כאן](#).

”משמר הסביבה”, ינואר 2007

עדכונים מהכנסת

תקציב המשרד להגנת הסביבה לשנת 2007 – דיון בוועדת הכספים:

בתאריך 6.12.06 התקיים דיון בוועדת הכספים בנוגע לתקציב המשרד להגנת הסביבה לשנת 2007. מנכ”ל המשרד, **שי אביטל**, הציג יעדים רב שנתיים למשרד, וציין פרויקטים מרכזיים לשנת 2007: פסולת, פסולת בניין, חינוך לניקיון, מניעת זיהום המים והקרקע ובפרט שיקום הנחלים, זיהום אוויר, אכיפה ושמירת המרחבים הפתוחים. תקציב המשרד בהצעת התקציב הוא 180,700,000 ₪. ”חיים וסביבה” – ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל העביר לחברי הוועדה לקראת הדיון נייר עמדה בו הצביע על התופעה לפיה בשנים האחרונות המשרד אינו מנצל את מלוא תקציבו, כך שגידול לכאורה בתקציב הופך למעשה להפחתה בפועל. נייר העמדה עמד על כך שבהיעדר תקציב משמעותי לפעולות, ידיו של המשרד להגנת הסביבה כבולות למעשה, ואין לו יכולת לבצע פיקוח ואכיפה אפקטיביים בתחומים חיוניים כמו זיהום אוויר, זיהום מים, פסולת ועוד.

לעיון בפרוטוקול הישיבה המלא – [לחצו כאן](#).

קמה שדולה לקידום חינוך ציוני-סביבתי:

בתאריך 28.11.06 התקיימה ישיבה ראשונה לשדולה לקידום חינוך ציוני-סביבתי. השדולה, פרי יוזמתם של ח”כ **אלכס מילר (ישראל ביתנו)** (העומד בראש השדולה) וסגן יו”ר קק”ל **יגאל יאסינוב** (לשעבר ח”כ מטעם ”שינוי”), הצהירה כי בכוונתה לקדם, בין היתר, חוק חינוך ציוני-סביבתי, פיתוח בר קיימא ושיתוף פעולה בין הארגונים הסביבתיים בארץ. מטרתה העיקרית היא לאפשר לילדי ישראל ולדורות הבאים לרכוש חינוך ציוני-סביבתי ערכי.

ח”כ אלכס מילר

"משמר הסביבה", ינואר 2007

דיונים בוועדות הכנסת

17.10.06 - ועדת הפנים והגנת הסביבה: האנטנות של גל"צ בגן הבנים בבני ברק. **לעיון בפרוטוקול הישיבה המלא – לחצו כאן.**

23.10.06 – ועדת הפנים והגנת הסביבה: פרק ז': איכות הסביבה - סעיפים 21(2), (3), (4) ו-22 בהצעת חוק הסדרים במשק המדינה) תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2006), התשס"ו-2006. סעיפים אלה בחוק ההסדרים עוסקים בהיטל הטמנה על מנת לעודד מיחזור. **לעיון בפרוטוקול הישיבה המלא – לחצו כאן.**

25.10.06 - ועדת הפנים והגנת הסביבה: שפכי מפעלי הקישון. **לעיון בפרוטוקול הישיבה המלא – לחצו כאן.**

7.11.06 – ועדת הפנים והגנת הסביבה: פרק ז': איכות הסביבה - סעיפים 21(2), (3), (4) ו-22 בהצעת חוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2006), התשס"ו-2006. סעיפים אלה בחוק ההסדרים עוסקים בהיטל הטמנה על מנת לעודד מיחזור. **לעיון בפרוטוקול הישיבה המלא – לחצו כאן.**

13.11.06 - ועדת הפנים והגנת הסביבה: סכנת התמוטטות כביש ראשי ליד ים המלח בעקבות בעיית הבולענים. הצעה לדיון מהיר של ח"כ קולט אביטל (עבודה-מימד). **לעיון בפרוטוקול הישיבה המלא – לחצו כאן.**

5.12.06 – ועדת הפנים והגנת הסביבה: רמת חובב: הסכם בין המשרד להגנת הסביבה והתעשיינים, והקמת עיר הבה"דים – מעקב. **לעיון בפרוטוקול הישיבה המלא – לחצו כאן.**

20.12.06 - ועדת הפנים והגנת הסביבה: הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2007), התשס"ז-2006 – [פרק ח' (צ"ל י') - סעיפים 50, 51, 52 (2) (3) ו-4) (תאגידי מים וביוב, איגודי ערים)]. **לעיון בפרוטוקול הישיבה המלא – לחצו כאן.**

”משמר הסביבה”, ינואר 2007

חדשות סביבתיות נוספות

כנס תמריצים כלכליים למעבר יוממים לתחבורה ציבורית

בתאריך 21/11/05 נערך במלון ”סיטי טאוור” ברמת גן כנס מקצועי בנושא תמריצים כלכליים למעבר יוממים לתחבורה ציבורית שנערך ע”י ארגון ”תחבורה היום ומחר”. בכנס השתתפו מנכ”לי חברות התחבורה הציבורית ואנשי מקצוע רבים מארגוני התחבורה השונים בארץ. בין הנואמים היה שר התחבורה שאול מופז, השר להגנת הסביבה גדעון עזרא, ד”ר קרל מרטנס יו”ר ”תחבורה היום ומחר”, ותמר קינן, מנהלת פרויקט יוממות ירוקה בארגון ”תחבורה היום ומחר”.

הכנס דן בבעייתיות העולה מהשימוש הנרחב בכלי רכב פרטיים בישראל. בין הנוקים ניתן למנות תאונות דרכים מרובות, חוסר יעילות כלכלית ופגיעה במשק, זיהום אוויר, בעיות תכנוניות ועוד. בכנס נדונו תמריצים אפשריים לצורך עידוד המעבר לשימוש בתחבורה הציבורית. כך למשל הציע מנכ”ל רכבת ישראל, מר עופר לינצ’בסקי, להוזיל את מחיר הנסיעה ברכבת לסטודנטים ב-50%, ובכך לעודד שימוש רב יותר ברכבת ע”י הסטודנטים – ציבור המשתמש ברכבת במדינות אחרות באופן משמעותי.

על הכנס דווחו חברי הקליניקה טל פלמנבאום ותמי טל, פרויקט ”תחבורה היום ומחר”. הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן מסייעת לארגון ”תחבורה היום ומחר” ומכינה עבורו חוות דעת משפטיות לקידום מטרות הארגון.

* * *